

OLAĞANDIŞI DURUMLARDA İLAÇ-ECZACILIK

Ecz.Mehmet Domaç (TEB Genel Başkanı)

Türk Eczacıları Birliği

Genel Başkanı

Ecz.Mehmet Domaç'ın

24-27 Şubat 2003

taribleri arasında

gerçekleştirilen

“Olağandışı

Durumlarda

Sağlık, İlaç ve

Eczacılık Hizmetleri

Meslek İçi

Eczacı Eğitimi”ndeki

sunumunun özetidir.

Sağlıkta olağandışı durum, beklenmedik bir biçimde oluşan ve sağlık sorunlarına neden olan olaylar sonucunda karşılaşılan gelişmelerdir. Bu olağandışılık bazen bulaşıcı hastalık salgınlarda, bazen yoğun göçler yaşanırken bazen de doğal afet ya da savaşlar sırasında görülür. Doğal afetler, toplumun normal yaşam düzenini bozan ve onun uyum sağlama kapasitesini aşarak dış yardıma gereksinim duyuran ekolojik olaylardır. Doğal afetler tanımı içine; depremler, su baskınları, toprak kaymaları, çığlar, kasırgalar, volkanik faaliyet ve kuraklıklar girer. Çernobil reaktör kazası, grizu patlaması veya tren kazaları, yangınlar, bina çökmeleri gibi olaylar doğal afet sayılmamakla beraber, epidemiyoloji ve sonuçları büyük oranda doğal afetlere benzemektedir.

Tablo-1: Dünyada Olağandışı Durumların Bazı Sonuçları (2001)

Ülke	Felaket	Ölümler	Ekonomik Kayıplar (milyon dolar)
Hindistan, Pakistan	Deprem	14.000	4.500
Rusya, Çin, Afganistan ve Mongolia	Kar fırtınası	850	100
Vietnam, Kamboçya	Sel	441	120
El Salvador	Deprem	315	-
Vietnam, Filipinler	Hortum	300	80
Hindistan	Sel	250	100
Nijerya, Sudan, Çad	Sel	210	5
Pakistan	Sel, toprak kayması	200	-

Tablo-2: 1987-1996 Yılları Arasında Olağandışı Durumların Sonuçları

Kıtalar	Ölen Sayısı	Etkilenen Kişi Sayısı	Doğal ODD Sayısı	Teknolojik ODD Sayısı	Ekonomik Kayıp (1000\$)
Afrika	8601	12.731.564	43	28	737
Amerika	4547	3029403	73	43	488
Asya	67130	185798713	107	90	18737071
Avrupa	9542	1717626	33	48	49532435
Okyanusya	109	2368316	16	3	66506395
TOPLAM	89929	205645622	271	212	1120130

Tablo-3: Türkiye'deki Durum (1990-1999)

ODD	Tarih	Yer	Ölen	Yaralanan	Etkilenen	Maliyet
Sel	1990	-	51	-	4500	-
Grizu patlaması	1990	Yeniçeltek kömür madeni	68	-	0	-
Zehirlenme	1990	Adana	23	-	-	-
Sel	1990	Trabzon	12	-	-	-
Sel- heyelan	1990	Trabzon	30	-	16	-
Patlama	1991	İstanbul	11	-	-	-
Çığ	1992-1993	Güney Doğu Anadolu	426	14	1069	-
Deprem	1992	Erzincan	547	84	322000	13500
Patlama- grizu	1992	Zonguldak	272	2000	-	-
Patlama-fabrika	1992	Çorlu	32	64	64	-
Patlama-çöplük	1993	İstanbul/Ümraniye	40	3	3	-
Otel yangını	1993	Sivas	37	100	-	-
Fırtına	1994	Karadeniz	30	-	-	-
Uçak Kazası	1994	Van	57	19	19	-
Sel	1995	Senirkent	74	30	15030	2600
Deprem	1995	Dinar	101	348	50348	205000
Sel	1995	İzmir	78	0	6060	-
Patlama	1995	İstanbul	37	11	11	-
Sel	1998	Batı Karadeniz	60	-	100	-
Patlama	1998	İstanbul (Mavi Çarşısı)	13	2	-	-
Patlama	1998	İstanbul (Mısır Çarşısı)	7	118	118	-
Deprem	1999	Marmara	17127	43.953	1358953	8800.000
Deprem	1999	Marmara	8	791	781	-
Deprem	1999	Düzce	845	4948	209948	1.500.000

Türkiye'de 1900-2000 yılları arasında olağandışı durumlar nedeniyle 89.442 kişi ölmüş, toplam 3.176.541 kişi etkilenmiştir. Türkiye'deki olağandışı durumlarda ölüme en fazla depremler (%95) neden olmaktadır. Depremler, Türkiye'nin hazırlıksızlığını, dayanıksızlığını, çaresizliğini gözler önüne sermiştir. Sadece binalar değil, sistem de kum üzerine kurulu şato gibi dağılmıştır.

1999 Marmara Depreminde, 12 eczacı meslektaşımız hayatını, beş meslektaşımız da altı yakını kaybetti. Yaklaşık 20 eczacı yaralandı. Deprem bölgesinde, 200 eczane göçük altında kaldı.

Bu Depremde Türk Eczacıları Birliği:

- 1- Gönüllü eczacılar tarafından ilaç ve tıbbi malzeme sunuldu.
- 2- Yeni ilaç gereksinimi için 39 eczacı odası ile işbirliği yürütüldü, eczacı kooperatifleri, ecza depoları ve ilaç firmaları ile işbirliği yaptı
- 3- Türk Eczacıları Birliği'ne gönderilen ilaçların tasnifi yapıldı.
- 4- Depremden mağdur olan eczacılara yardım etmek amacıyla TEB Afet Fonu çalıştırıldı.
- 5- Sakarya'da 10, Kocaeli'de 20 ve Yalova'da 4 çadır eczane kuruldu.
- 6- Çadır kentlerde eczaneler açıldı ve ilaç-eczacılık hizmetleri yürütüldü.
- 7- İngiltere'den gelen sağlık ekibine rehberlik edildi.
- 8- TEB Yardımlaşma Sandığı'ndan;
 - Depremde yaşamlarını yitirmiş meslektaşlarımızın varislerine vefat yardımı yapıldı.
 - Yardımlaşma Sandığı'ndan daha önce kredi kullanmış olup, depremde hayatlarını kaybeden üç eczacının kredi borçları iptal edildi.
 - Evi, eczanesi yıkılmış olan meslektaşlarımızın borçları 9 ay süreyle ertelendi.
 - Evi, eczanesi hasarlı olan veya eczanesi talan edilmiş meslektaşlarımızın borçları altı ay ertelendi.
 - Evi veya eczanesi hasarsız durumda olan meslektaşlarımızın borçları üç ay ertelendi.
 - Deprem bölgesindeki eczacılara uzun vadeli eczane açma ve nakil kredileri verildi.

Afet Fonundan Kocaeli'nden 103 eczacıya, Sakarya'dan 21 eczacıya, Avcılar/İstanbul'dan 10 eczacıya ve Yalova'dan 5 eczacıya yardım yapıldı.

9- Eczaneleri yıkılan ya da kullanılmaz derece olan eczanelerin bir defaya mahsus 20 metrekarelik alana açılabilmesi için yönetmelik değişikliği yapıldı.

TEB OLAĞANDIŞI DURUMLARDA İLAÇ-ECZACILIK HİZMETİ PROJESİ

Projenin Amacı: Olağandışı durumla karşılaşmadan önce gerekli ilaç eczacılık hizmetlerinin planlanması ve hazırlıklı olunmasıdır. Olağandışı durumlar karşısında olabildiğince çok kişinin hayatta kalmasının sağlanması, olabildiğince standart protokolün izlenmesi dolayısıyla, akılcı ilaç ve eczacılık hizmetlerinin sunulması bu sayede gerçekleşebilir.

- 1- TEB bünyesinde olağandışı durumlara hazır olmak için **Koordinasyon Kurulu** kurulmuş,
- 2- Olağandışı durumların ihtiyacı olan mesleki eğitim etkinliklerinin düzenli olarak yapılması için çalışmalar başlatılmış,
- 3- **Tır Eczanenin** faaliyete geçirilmesi karar altına alınmış ve hazırlanmıştır.

TEB bünyesinde Olağandışı Durumlarda Koordinasyon Kurulu altı organdan oluşur:

- a) Başkan, b) Başkan Yardımcısı, c) İletişim-Danışmanlık Kurulu, d) Planlama-Koordinasyon Kurulu, e) Eğitim Kurulu, f) Temin-Ulaştırma Kurulu.

Başkan Yardımcısı; tır eczanesinin sorumlusudur, tır eczanesinin stoklarından, bakımından, çekici ile temasının sağlanmasından, sürekli çalışır durumunda olmasından, bilgisayar sistemlerinin gelişen teknolojiye göre uyarlanmasından, parkından ve olağandışı koşullarda konuşlanacağı yerin seçiminden sorumludur.

İletişim-Danışmanlık Kurulu:

- * Dünyada ve Türkiye'de olağandışı durumlarla ilgili kamu kurumlarının adreslerini, telefonlarını, elektronik posta adreslerini, fakslarını temin eder ve kayıt altına alır.
- * Olağandışı durumlarda eczacıların haberleşme ağının kurulmasını önceden planlar.
- * İletişim teknolojisindeki gelişmeleri takip eder ve bu teknolojinin temin edilmesini sağlar.

Planlama Koordinasyon Kurulu:

- * Ülkenin mevcut sağlık sorunlarından, daha önceki olağandışı durumlardan elde edilen bilimsel bilgilerden, deneyimlerden bu alanda dünyadaki gelişen ve değişen birikimlerden yararlanır.
- * Ülkemizdeki ilaç-eczacılık hizmetlerinin planlanmasını ve esgüdümünü sağlar.
- * Acil ilaç listesinin güncelleştirir.
- * Olağandışı duruma maruz kalacak kişilerin ilaç gereksinimini tahmini olarak hesaplar.
- * Birinci, ikinci ve üçüncü derecede ilaç-eczacılık işlevlerini tanımlar ve standart prosedürlere dönüştürür.
- * Ulusal ve uluslararası sağlık meslek örgütlerinin ve sivil toplum örgütlerini belirler ve bu koordinasyonunun nasıl yapılacağını önceden planlar.

Eğitim Kurulu:

- * Eğitim faaliyetlerini Eczacılık Akademisi ile birlikte yürütür.
- * Koordinasyon kurulundaki üyelerin ve diğer eczacıların sürekli eğitimini sağlar.
- * İlk yardım vb. uygulamaların eczacılara öğretilmesi için uygulamalı eğitimler düzenler.
- * Olağandışı durumlar öncesi, sonrası ve sonrası için eğitim materyalleri sağlar.
- * İlaç kayıt formlarını geliştirir.

Temin-Ulaştırma Kurulu:

- * İlaç, tıbbi malzeme, aşılarda ve serumlar, antitod, kan ve kan ürünleri başlıca temin edilecek ilaç vb maddelerdir. Dünya Sağlık Örgütü'nün hazırlamış olduğu

Yeni Acil Sağlık Paketi bu konuda önemli bir rehberdir.

- * Bunların yanında, olağandışı koşullarda görev yapacak eczacıların yiyecek-içecek, barınma, sağlık ihtiyaçları ve koruyucu önlemler için gerekli olacak malzemelerin temininden sorumludur.
- * Depolardan **TIR ECZANEYE** ilaç yüklenilmesini,
- * **TIR ECZANE'nin** olağandışı koşulların ortaya çıktığı alana yönlendirilmesini,
- * Ekibin **TIR ECZANE** ile yolda tespit edilen bir noktada buluşulmasını,
- * Uluslararası Nakliyeciler Derneği ile çekici anlaşmasının yapılmasını,
- * Ulaşım için daha önceden güzergah planının yapılmasını sağlar.

TEB'in Olağandışı Durumlarda İlaç-Eczacılık Hizmetlerine İlişkin Önerileri

- ☛ *Türk Eczacıları Birliği ve Sağlık Bakanlığı ile hazırlanacak olan protokolle ilaçların ve diğer tıbbi malzemelerin uygun depolama hazırlığının yapılması*
- ☛ *Sağlık Bakanlığı ve Türk Eczacıları Birliği arasındaki protokolle ilaçların tasnifi ve farmakolojik gruplara ayrılması için hazırlık yapılması*
- ☛ *İlaçların bilgisayara kayıt edilmesi*
- ☛ *Olağandışı durumlar için ilaç vb bilgisayar programının hazırlanması*
- ☛ *Gezici eczanesinin (Tır Eczane) kurulması*
- ☛ *Eğitilmiş eczacıların yetiştirilmesi*
- ☛ *Tüm eczacıların ilk yardım müdahaleleri konusunda eğitilmesi*
- ☛ *Bu konuda, eczacılara yönelik eğitim materyallerinin hazırlanması*
- ☛ *Belirli zamanlarda eczacılara bu konuyla ilgili tatbikat yaptırılması*
- ☛ *Türk Eczacıları Birliği için, olağandışı durumlarda kullanılacak ilaç-eczacılık hizmetleri yönetmeliğinin hazırlanması*
- ☛ *TEB bünyesinde Koordinasyon Kurulu'nun Kurulması*
- ☛ *Acil İlaç Listesinin hazırlanması*
- ☛ *Sağlık meslek örgütleriyle işbirliği*
- ☛ *Uluslararası kuruluşlarla işbirliği.*

